

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 6.10.2008
COM(2008) 616 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

**Πράσινη Βίβλος για την εδαφική συνοχή
Μετατροπή της εδαφικής ποικιλομορφίας σε προτέρημα**

{SEC(2008) 2550}

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Μια εδαφική προοπτική για την οικονομική και την κοινωνική συνοχή	3
2.	Προς μια πιο ισορροπη και αρμονική ανάπτυξη.....	5
2.1.	Συγκέντρωση: αντιμετώπιση των διαφορών σε σχέση με την πυκνότητα	6
2.2.	Διασύνδεση των εδαφών: αντιμετώπιση της απόστασης.....	7
2.3.	Συνεργασία: αντιμετώπιση των διαφορών.....	8
2.4.	Περιοχές με συγκεκριμένα γεωγραφικά χαρακτηριστικά.....	9
3.	Εδαφική συνοχή στο πλαίσιο της δημοσίας συζήτησης και της πρακτικής σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο	10
3.1.	Η εδαφική συνοχή κατά τον προγραμματισμό των πολιτικών της ΕΕ.....	11
3.2.	... και κατά τη δημόσια συζήτηση μέσα στα κράτη μέλη και μεταξύ τους.....	12
4.	Θεμάτα προς συζήτηση	13

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πράσινη Βίβλος για την εδαφική συνοχή Μετατροπή της εδαφικής ποικιλομορφίας σε προτέρημα

1. ΜΙΑ ΕΔΑΦΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Από την παγωμένη τούνδρα του Αρκτικού Κύκλου έως τα τροπικά δάση της Γουιάνα, από τις Άλπεις έως τα ελληνικά νησιά, από τις μεγαλουπόλεις του Λονδίνου και του Παρισιού έως τις μικρές κωμοπόλεις και τα χωριά με ιστορία αιώνων, η ΕΕ διαθέτει μια απίστευτα πλούσια εδαφική ποικιλομορφία.

Η εδαφική συνοχή αφορά την εξασφάλιση της αρμονικής ανάπτυξης όλων αυτών των περιοχών, καθώς και τη μέριμνα ώστε να είναι σε θέση οι πολίτες τους να αξιοποιήσουν στο έπακρο τα εγγενή χαρακτηριστικά των εν λόγω εδαφών. Με αυτήν τη μορφή, αποτελεί μέσο για τη μετατροπή της ποικιλομορφίας σε προτέρημα που συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη ολόκληρης της ΕΕ.

Διάφορα θέματα όπως ο συντονισμός της πολιτικής σε μεγάλες περιοχές π.χ. την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας, η αναβάθμιση των συνθηκών κατά μήκος των ανατολικών εξωτερικών συνόρων, η προώθηση ανταγωνιστικών και βιώσιμων πόλεων σε παγκόσμιο επίπεδο, η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού σε τμήματα μιας ευρύτερης περιοχής και στις υποβαθμισμένες αστικές συνοικίες, η βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση, στην υγειονομική περίθαλψη και στην ενέργεια στις απομακρυσμένες περιοχές και οι δυσκολίες ορισμένων περιοχών με συγκεκριμένα γεωγραφικά χαρακτηριστικά, συνδέονται όλα με την επιδίωξη της εδαφικής συνοχής.

Η ανταγωνιστικότητα και η ευημερία εξαρτώνται πλέον όλο και περισσότερο από την ικανότητα των ανθρώπων και των επιχειρήσεων να αξιοποιούν στο έπακρο όλα τα εδαφικά προτερήματα. Ωστόσο, σε μια παγκόσμια οικονομία που διεθνοποιείται και διασυνδέεται, η ανταγωνιστικότητα εξαρτάται συν τοις άλλοις από την οικοδόμηση σχέσεων με άλλα εδάφη ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα κοινά θετικά στοιχεία αξιοποιούνται κατά συντονισμένο και βιώσιμο τρόπο. Η συνεργασία παράλληλα με τη εισροή της τεχνολογίας και των ιδεών, καθώς επίσης και των αγαθών, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων ανάγεται σε όλο και σημαντικότερη πτυχή της εδαφικής ανάπτυξης και σε βασικό παράγοντα για τη στήριξη της μακροπρόθεσμης και βιώσιμης ανάπτυξης της ΕΕ συνολικά.

Η δημόσια πολιτική μπορεί να στηρίξει τις περιοχές ώστε να μεθοδεύσουν τη βέλτιστη αξιοποίηση των θετικών τους στοιχείων. Επιπλέον, μπορεί να τις βοηθήσει να ανταποκριθούν συνεργαζόμενες στις κοινές προκλήσεις, να φθάσουν την κρίσιμη μάζα και να επιτύχουν αυξημένη απόδοση με συνδυασμό των δραστηριοτήτων τους, να αξιοποιήσουν την από κοινού συμπληρωματικότητα και συνεργασία, και να ξεπεράσουν τις διαφορές που προκαλούνται από τα διοικητικά σύνορα.

Πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εν λόγω περιοχές αφορούν πολλούς τομείς και για να βρεθούν αποτελεσματικές λύσεις απαιτείται ολοκληρωμένη προσέγγιση και

συνεργασία μεταξύ των διάφορων αρχών και των ενδιαφερομένων μερών. Από αυτήν την άποψη, η έννοια της εδαφικής συνοχής διασυνδέει την οικονομική αποτελεσματικότητα, την κοινωνική συνοχή και την οικολογική ισορροπία, τοποθετώντας τη βιώσιμη ανάπτυξη στην καρδιά του πολιτικού σχεδιασμού.

Η αναγνώριση της σπουδαιότητας της εδαφικής διάστασης δεν είναι νέο στοιχείο· βρίσκεται στον πυρήνα των διαρθρωτικών πολιτικών της ΕΕ¹ ευθύς εξαρχής. Διάφορες τομεακές πολιτικές έχουν επίσης συγκεκριμένο εδαφικό αντίκτυπο και ορισμένες από αυτές διαθέτουν στοιχεία² που καλύπτουν συγκεκριμένα εδαφικά προβλήματα.

Σε ό,τι αφορά τις διαρθρωτικές πολιτικές, η επιλεξιμότητα για την παροχή στήριξης καθορίζεται κυρίως σε περιφερειακό επίπεδο και διαπιστώνεται όλο και περισσότερο η ανάγκη να πλαισιώσουν οι αναπτυξιακές στρατηγικές τα ιδιαίτερα θετικά στοιχεία των περιοχών, το φυσικό, το ανθρώπινο και το κοινωνικό κεφάλαιό τους καθώς επίσης και τους φυσικούς πόρους τους. Επιπλέον, με το πέρασμα των ετών, οι διαρθρωτικές πολιτικές της ΕΕ έχουν υπερασπιστεί μια πολυτομεακή, ολοκληρωμένη προσέγγιση στην οικονομική και την κοινωνική ανάπτυξη σε ολόκληρη την ΕΕ.

Η σημασία της εδαφικής συνοχής τονίστηκε στο πλαίσιο των κοινοτικών στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών για τη συνοχή που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο το 2006, σύμφωνα με τις οποίες «η προώθηση της εδαφικής συνοχής θα πρέπει να αποτελεί μέρος της προσπάθειας που καταβάλλεται προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι όλο το έδαφος της Ευρώπης έχει την ευκαιρία να συμβάλει στη στρατηγική για την ανάπτυξη και την απασχόληση»³. Ομοίως, οι κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για την αγροτική ανάπτυξη⁴ τονίζουν τη συμβολή που μπορούν να έχουν τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ ως προς την επιδίωξη της εδαφικής συνοχής. Παράλληλα, αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο η ανάγκη για την προώθηση της συνεργασίας, του διαλόγου και της εταιρικής σχέσης μεταξύ των διάφορων επιπέδων διακυβέρνησης και των εν λόγω επιπέδων και των οργανώσεων και των ανθρώπων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή που αφορά άμεσα η αναπτυξιακή διαδικασία.

Ωστόσο, η επιδίωξη της εδαφικής συνοχής θα διευκολυνθεί με τη διευκρίνιση των πολλαπλών θεμάτων που εγείρει. Μια κοινή κατανόηση των εν λόγω θεμάτων θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση της διαχείρισης της πολιτικής συνοχής, καθιστώντας την πιο ευέλικτη, πιο ικανή να προσαρμόζεται στην καταλληλότερη εδαφική κλίμακα, πιο προσαρμοσμένη στις τοπικές προτιμήσεις και ανάγκες και καλύτερα συντονισμένη με άλλες πολιτικές, σε όλα τα επίπεδα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας.

Σε συνέχεια των συμπερασμάτων της άτυπης συνεδρίασης των αρμόδιων για τη χωροταξία και την περιφερειακή ανάπτυξη υπουργών της ΕΕ, στη Λειψία στις 24-25 Μαΐου 2007, σύμφωνα με τα οποία η Επιτροπή καλείται «να καταρτίσει μέχρι το 2008 έκθεση σχετικά με την εδαφική συνοχή»⁵, η παρούσα Πράσινη Βίβλος δρομολογεί μια συζήτηση σχετικά με την εδαφική συνοχή με σκοπό τη βαθύτερη κατανόηση της εν λόγω έννοιας και των επιπτώσεών

---

¹ Ο όρος «διαρθρωτικές πολιτικές της ΕΕ» κυρίως αναφέρεται σε παρεμβάσεις πολιτικής του ΕΤΠΑ, του ΕΚΤ, του Ταμείου Συνοχής, του ταμείου αγροτικής ανάπτυξης και του ταμείου αλιείας.

² Π.χ. τα ειδικά προγράμματα για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και ορισμένα μικρά ελληνικά νησιά.

³ ΕΕ L 291 της 21.10.2006, σ. 29.

⁴ ΕΕ L 55 της 25.02.2006, σ. 26.

⁵ http://www.bmvbs.de/Anlage/original_1005349/Conclusions-of-the-German-EU-Council-Presidency-accessible.pdf

της στην πολιτική και στη συνεργασία. Αυτή η δημόσια συζήτηση διεξάγεται με την επιφύλαξη ως προς την έκβαση του παράλληλου προβληματισμού της Επιτροπής για την αναθεώρηση του προϋπολογισμού. Η Πράσινη Βίβλος δεν καλύπτει καμία χρηματοοικονομική πτυχή της πολιτικής συνοχής εντός του ισχύοντος οικονομικού πλαισίου.

2. ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΙΟ ΙΣΟΡΡΟΠΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ⁶

Η οικιστική δομή της ΕΕ είναι μοναδική. Αριθμεί περίπου 5.000 κομοπόλεις⁷ και περίπου 1.000 πόλεις⁸ που εξαπλώνονται σε ολόκληρη την Ευρώπη και λειτουργούν ως σημεία εστίασης της οικονομικής, της κοινωνικής και της πολιτιστικής δραστηριότητας.

Αυτό το σχετικά πυκνό αστικό δίκτυο περιλαμβάνει λίγες πολύ μεγάλες πόλεις. Στην ΕΕ, μόνον το 7% των ατόμων κατοικεί σε πόλεις με πληθυσμό μεγαλύτερο από 5 εκατ. κατοίκους έναντι του 25% στις ΗΠΑ, και μόνον 5 πόλεις της ΕΕ συγκαταλέγονται στις 100 μεγαλύτερες πόλεις στον κόσμο⁹.

Η εν λόγω οικιστική δομή συμβάλλει στην ποιότητα ζωής στην ΕΕ, τόσο για τους κατοίκους πόλεων που ζουν κοντά σε αγροτικές περιοχές όσο και για τους κατοίκους της υπαίθρου με εύκολη πρόσβαση σε υπηρεσίες. Επίσης, είναι πιο αποδοτική ως προς τους πόρους καθώς αποτρέπει τις αρνητικές οικονομικές επιβαρύνσεις των υπερβολικά μεγάλων οικισμών¹⁰ και τα υψηλά επίπεδα χρήσης ενέργειας και εδάφους, που αποτελούν τυπικό χαρακτηριστικό της αστικής επέκτασης¹¹. Επιπλέον, οι εν λόγω επιβαρύνσεις θα αυξηθούν με την αλλαγή του κλίματος και τη δραστηριοποίηση για τη σχετική προσαρμογή ή την καταπολέμησή της.

Ωστόσο, η δομή της οικονομικής δραστηριότητας είναι πολύ πιο ανομοιογενής από τους οικισμούς (χάρτης 1). Η συγκέντρωση της δραστηριότητας αποφέρει οικονομικά κέρδη, αλλά προκαλεί και δαπάνες λόγω της συμφόρησης, των υψηλών τιμών των ακινήτων, του κοινωνικού αποκλεισμού και της ρύπανσης. Η οικονομική δραστηριότητα έχει εξαπλωθεί πιο ομοιόμορφα σε ολόκληρη την ΕΕ κατά την τελευταία δεκαετία λόγω των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης της Ιρλανδίας, της Ισπανίας και των νέων κρατών μελών (χάρτης 2). Επίσης, έχει έχει εξαπλωθεί πιο ομοιόμορφα εντός ορισμένων χωρών, π.χ. ξανά στην Ιρλανδία και την Ισπανία, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν αστικές περιοχές με υπερβολική συμφόρηση και άλλες περιοχές με την αναξιοποίητες δυνατότητες.

Η πιο ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία εμπίπτει στην έννοια της εδαφικής συνοχής, θα είχε ως αποτέλεσμα μια πιο ομοιόμορφη και βιώσιμη χρήση των θετικών στοιχείων, με οικονομικά κέρδη από τη μικρότερη συμφόρηση και με μειωμένη πίεση στις δαπάνες, με οφέλη τόσο για το περιβάλλον όσο και για την ποιότητα ζωής.

Στο πλαίσιο της έκθεσης του 2009 για την ανάπτυξη στον κόσμο, η Παγκόσμια Τράπεζα αναγνωρίζει πώς η πυκνότητα, η απόσταση και ο διαχωρισμός μπορούν να επηρεάσουν το ρυθμό της οικονομικής και της κοινωνικής ανάπτυξης. Η ΕΕ αντιμετωπίζει παρόμοια θέματα, τηρουμένων των αναλογιών. Οι αντίστοιχες απαντήσεις πολιτικής ενδέχεται να εντοπίζονται

⁶ Βλ. SEC(2008) 2550 για την ερμηνεία των εδαφικών τυπολογιών που χρησιμοποιούνται στο παρόν τμήμα.

⁷ Πληθυσμός μεταξύ 5.000 και 50.000.

⁸ Πληθυσμός άνω των 50.000.

⁹ www.citypopulation.de.

¹⁰ Βλ. ΟΟΣΑ, 2007, «Competitive Cities in the Global Economy».

¹¹ Βλ. Peter Newman και Jeffrey Kenworthy, 1999, «Sustainability and Cities». Island Press.

στη δράση σε τρία μέτωπα: συγκέντρωση, σύνδεση και συνεργασία, όπως επισημαίνεται παρακάτω.

Επιπλέον, ορισμένες περιφέρειες διαθέτουν γεωγραφικά χαρακτηριστικά που ενδεχομένως δημιουργούν ιδιαίτερες προκλήσεις όσον αφορά την εδαφική συνοχή. Τα εν λόγω χαρακτηριστικά εξετάζονται χωριστά στο τελευταίο τμήμα του παρόντος μέρους.

2.1. Συγκέντρωση: αντιμετώπιση των διαφορών σε σχέση με την πυκνότητα

Όπως προαναφέρθηκε, η οικονομική δραστηριότητα είναι πιο συγκεντρωμένη σε ολόκληρη την ΕΕ σε σχέση με τον πληθυσμό. Η εν λόγω συγκέντρωση δημιουργεί οφέλη από την αύξηση των κερδών από την οικιστική συσσώρευση και από τη συγκέντρωση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων σε συγκεκριμένες τοποθεσίες, συμπεριλαμβανομένης της γενικευμένης διαθεσιμότητας των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και της σχετικά εύκολης πρόσβασης στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τους φορείς κατάρτισης. Αυτό καταδεικνύεται από το υψηλό επίπεδο του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ, την παραγωγικότητα, την απασχόληση και τη δραστηριότητα στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο στις πρωτεύουσες και στα περισσότερα άλλα πυκνοκατοικημένα αστικά κέντρα.

Παράλληλα, παρατηρούνται επίσης επιβαρύνσεις από τη συμφόρηση και διάφορες περιοχές πόλεων αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα αστικής υποβάθμισης και κοινωνικού αποκλεισμού. Αυτό καταδεικνύεται από το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ που είναι χαμηλότερο του μέσου όρου και τα υψηλά επίπεδα ανεργίας, αλλά και από τους θύλακες στέρησης, εγκλήματος και κοινωνικής αναταραχής σε πολλές από τις πόλεις με μεγαλύτερη ευημερία. Η δραστηριοποίηση πρέπει να επικεντρωθεί στη μείωση των αρνητικών εξωγενών παραγόντων της οικιστικής συσσώρευσης και στην εξασφάλιση ότι όλες οι ομάδες μπορούν να ωφεληθούν από παραγωγικές οικονομίες υψηλής εξειδίκευσης.

Οι ενδιάμεσες περιοχές, με περισσότερες μικρές πόλεις και κωμοπόλεις, μπορούν επίσης να επωφεληθούν από τα αυξημένα κέρδη εάν συγκροτήσουν ένα δυναμικό δίκτυο πόλεων και κωμοπόλεων και αναπτύξουν τα πλεονεκτήματά τους με συντονισμένο τρόπο. Οι κωμοπόλεις και οι πόλεις στις ενδιάμεσες και στις αγροτικές περιοχές παρέχουν επίσης τις βασικές υπηρεσίες για τις παρακείμενες αγροτικές περιοχές.

Πράγματι, στις αγροτικές περιοχές που είναι πιο απομακρυσμένες από τις πόλεις οποιουδήποτε μεγέθους, οι μικρού και μεσαίου μεγέθους κωμοπόλεις διαδραματίζουν συχνά σημαντικότερο ρόλο απ' ό,τι θα αναμενόταν βάσει του μεγέθους τους. Ο ρόλος που διαδραματίζουν οι εν λόγω πόλεις σε ό,τι αφορά την παροχή πρόσβασης σε υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της απαιτούμενης υποδομής για επένδυση στην προσαρμοστικότητα των ατόμων και των επιχειρήσεων, είναι ουσιώδης για την αποφυγή της εγκατάλειψης των αγροτικών περιοχών και την εξασφάλιση ότι οι εν λόγω περιοχές παραμένουν ελκυστικός τόπος διαβίωσης.

Παρά το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας συγκεντρώνεται στις κωμοπόλεις και τις πόλεις, οι αγροτικές περιοχές εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό τμήμα της ΕΕ. Σε αυτές εντοπίζονται οι

περισσότεροι φυσικοί πόροι και φυσικές περιοχές (λίμνες, δάση, περιοχές Natura 2000, κ.λπ.) (χάρτης 6), διαθέτουν υψηλή ποιότητα αέρα (χάρτης 7) και συχνά αποτελούν ελκυστικές και ασφαλείς περιοχές για κατοικία ή για επίσκεψη.

Η βασική πρόκληση συνίσταται στην εξασφάλιση ισορροπημένης και βιώσιμης εδαφικής ανάπτυξης της ΕΕ συνολικά, με ενίσχυση της οικονομικής της ανταγωνιστικότητας και των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της, με παράλληλο σεβασμό της ανάγκης διαφύλαξης της φυσικής κληρονομιάς και εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. Αυτό συνεπάγεται την αποφυγή υπερβολικών συγκεντρώσεων ανάπτυξης και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στα αυξανόμενα κέρδη από την οικιστική συσσώρευση σε όλες τις περιοχές.

2.2. Διασύνδεση των εδαφών: αντιμετώπιση της απόστασης

Σήμερα, στο πλαίσιο της διασύνδεσης των εδαφών απαιτούνται περισσότερα από την εξασφάλιση καλών συνδυασμένων μεταφορικών συνδέσεων. Επίσης, απαιτούνται η κατάλληλη πρόσβαση σε υπηρεσίες όπως η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση και η βιώσιμη ενέργεια, η ευρυζωνική πρόσβαση στο διαδίκτυο, οι αξιόπιστες συνδέσεις με ενεργειακά δίκτυα και οι ισχυρές διασυνδέσεις με επιχειρήσεις και ερευνητικά κέντρα. Η εν λόγω πρόσβαση είναι επίσης ουσιώδης για την κάλυψη των ειδικών αναγκών των μειονεκτουσών ομάδων.

Η πρόσβαση στα ολοκληρωμένα συστήματα μεταφορών περιλαμβάνει την οδοποιία ή την κατασκευή σιδηροδρομικών συνδέσεων μεταξύ των πόλεων και πλωτών οδών, την ανάπτυξη αλυσίδων συνδυασμένων μεταφορών και προηγμένων συστημάτων διαχείρισης της κυκλοφορίας.

Στα νέα κράτη μέλη, οι καλές οδικές συνδέσεις είναι λιγοστές και η οδήγηση μεταξύ των πόλεων απαιτεί πολύ περισσότερο χρόνο σε σχέση με την ΕΕ των 15 (χάρτης 8). Οι καλές σιδηροδρομικές συνδέσεις είναι επίσης κατανεμημένες άνισα και στα περισσότερα κράτη μέλη οι σιδηροδρομικές γραμμές δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε υψηλές ταχύτητες και χρειάζονται συχνά επισκευές.

Η ανομοιογενής ποιότητα των δευτερευόντων οδικών δικτύων και των δημόσιων μέσων μεταφοράς συνεπάγεται ότι η πρόσβαση σε αερολιμένες απαιτεί συχνά πολύ χρόνο (χάρτης 9), ενώ η θαλάσσια μεταφορά, που μπορεί να αποσυμπιέσει την κυκλοφοριακή συμφόρηση και να μειώσει τις εκπομπές CO₂, δεν έχει αναπτυχθεί ικανοποιητικά (χάρτης 10).

Η αξιόπιστη πρόσβαση στην ενέργεια είναι εξίσου σημαντική και η ιδιαίτερη κατάσταση των δικτύων που είναι απομονωμένα από την αγορά της ΕΕ για γεωγραφικούς λόγους (αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, νησιά) ή ιστορικούς λόγους (π.χ. τα κράτη της Βαλτικής) πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω με σκοπό την εξασφάλιση εντατικού και αξιόπιστου ανεφοδιασμού. Τα μέτρα για την ανανεώσιμη ενέργεια και την ενεργειακή αποδοτικότητα μπορούν να προσφέρουν ευκαιρίες για διαφοροποίηση και βιώσιμη ανάπτυξη.

Η πρόσβαση σε υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος όπως η υγειονομική περίθαλψη ή η εκπαίδευση αποτελεί συχνά πρόβλημα στις αγροτικές περιοχές, όπου π.χ. στις απομακρυσμένες περιοχές, το 40% των ανθρώπων κατοικεί κατά μέσον όρο σε απόσταση μεγαλύτερη των 30 λεπτών με το αυτοκίνητο από νοσοκομείο και το 43% κατοικεί σε απόσταση μεγαλύτερη της μιας ώρας με το αυτοκίνητο από

πανεπιστήμιο (πίνακας 2). Ειδικά στις απομακρυσμένες περιοχές, η δυνατότητα των ΤΠΕ για την παροχή πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και στην εκπαίδευση μέσω της τηλεϊατρικής και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης πρέπει να αναπτυχθεί.

Ωστόσο, η πρόσβαση υψηλής ταχύτητας στο διαδίκτυο, η οποία είναι πλέον ουσιώδης για πολλές επιχειρήσεις και άτομα, εξακολουθεί να παρουσιάζει αποκλίσεις. Το 2007, η πρόσβαση των νοικοκυριών στο ευρυζωνικό διαδίκτυο στο σπίτι ήταν κατά μέσον όρο χαμηλότερη κατά 15 ποσοστιαίες μονάδες στις αγροτικές περιοχές σε σύγκριση με τις αστικές περιοχές.

2.3. Συνεργασία: αντιμετώπιση των διαφορών

Τα προβλήματα της δυνατότητας διασύνδεσης και της συγκέντρωσης μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά με τη δυναμική συνεργασία σε διάφορα επίπεδα. Επίσης, τα περιβαλλοντικά προβλήματα που συνδέονται με την αλλαγή του κλίματος, τις πλημμύρες, την απώλεια βιοποικιλότητας, τη ρύπανση ή τις μετακινήσεις μεταξύ κατοικίας και εργασίας δεν σταματούν σε σύνορα κανενός είδους και απαιτούν και αυτά συνεργασία. Η αλλαγή του κλίματος πιθανολογείται ότι θα αυξήσει τη συχνότητα και τη δριμύτητα της ανομβρίας, των πυρκαγιών και των πλημμυρών με επιπτώσεις για όλες τις περιοχές και τις χώρες σε διαφορετικό βαθμό. Ακόμη και τα προβλήματα που θεωρούνται αμιγώς τοπικά, όπως η ρύπανση του εδάφους, προκαλούνται συχνά από πολύ πιο γενικευμένες διασυνοριακές διαδικασίες.

Ομοίως, η διέλευση από τα περιφερειακά, ακόμη και τα εθνικά, σύνορα προϋποθέτει συχνά συνεργασία μεταξύ των διοικητικών αρχών για την εξεύρεση λύσεων (π.χ. δημόσιες συγκοινωνίες) με σκοπό την ελαχιστοποίηση των αρνητικών εξωγενών παραγόντων.

Η οικονομική ανάπτυξη σε μια διεθνοποιημένη παγκόσμια οικονομία ωθείται όλο και περισσότερο από πολλαπλές δομές συνεργασίας με τη συμμετοχή διάφορων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις πολιτικές καινοτομίας που πρέπει να προσελκύουν νέους συμμετόχους, συμπεριλαμβανομένων των φορέων εκτός του επιχειρηματικού τομέα. Ανάλογα, πρέπει να προσαρμοστούν και οι αναπτυξιακές πολιτικές ειδικά για τον κάθε τόπο σε ό,τι αφορά τον τρόπο εφαρμογής τους προκειμένου να αντικατοπτριστεί η νέα πραγματικότητα.

Για την αντιμετώπιση αυτών και άλλων προβλημάτων απαιτείται στην πράξη μια απάντηση πολιτικής σε μια μεταβλητή γεωγραφική κλίμακα, η οποία θα περιλαμβάνει σε ορισμένες περιπτώσεις τη συνεργασία μεταξύ γειτονικών τοπικών αρχών, σε άλλες περιπτώσεις συνεργασία μεταξύ των χωρών και σε άλλες περιπτώσεις συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των γειτονικών χωρών.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, έχουν συγκροτηθεί μητροπολιτικοί οργανισμοί στους οποίους συμμετέχουν διάφορες αρχές σε διάφορα επίπεδα για την αντιμετώπιση θεμάτων όπως η οικονομική ανάπτυξη, οι δημόσιες συγκοινωνίες, η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στους φορείς κατάρτισης, η ποιότητα του αέρα και τα απόβλητα, θέματα τα οποία εκτείνονται πέρα από τα περιφερειακά σύνορα. Ορισμένες μητροπολιτικές περιοχές ξεπερνούν όχι μόνο τα τοπικά και τα περιφερειακά σύνορα αλλά και τα εθνικά σύνορα, όπως η

Ευρωμητρόπολη Λιλ-Κουρτραί-Τουρναί που περιλαμβάνει πόλεις και στις δύο πλευρές των συνόρων.

Οι περιοχές των εσωτερικών συνόρων στα κράτη της ΕΕ των 15 έχουν ωφεληθεί από μια πολυετή πολιτική συνοχής για τη βελτίωση της διασυνοριακής συνεργασίας, όπως η ευρωπεριφέρεια EUREGIO Rhein-Waal που δημιουργήθηκε από τις γερμανικές και τις ολλανδικές τοπικές αρχές και από τις δύο πλευρές των συνόρων με σκοπό τη βελτίωση, μεταξύ άλλων, της προσβασιμότητας, της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της διασυνοριακής υγειονομικής περιθάλψης στην εν λόγω περιοχή. Το θέμα είναι ιδιαίτερα σημαντικό λόγω της απουσίας σαφών κανόνων για την πρόσβαση στη διασυνοριακή υγειονομική περίθαλψη¹².

Οι παραμεθόριες περιοχές στα νέα κράτη μέλη και οι αντίστοιχες περιοχές σε κάθε πλευρά του παλαιού σιδηρού παραπετάσματος άρχισαν να συνεργάζονται μόλις πρόσφατα. Απομένουν να γίνουν πολλά σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη συνεκτικών πολιτικών για τις υποδομές και την οικονομική συνεργασία (χάρτης 11). Ομοίως, διαπιστώνεται σπάνια η συνεκτική ανάπτυξη στο θαλάσσιο χώρο που διασχίζει χερσαία και θαλάσσια σύνορα.

Οι περιοχές των εξωτερικών συνόρων υστερούν ακόμη περισσότερο ως προς την οικονομική ανάπτυξη και το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ (πίνακας 3). Ωστόσο, η ΕΕ περιστοιχίζεται στο νότιο και στο ανατολικό τμήμα της από περιοχές με ακόμη χαμηλότερα επίπεδα κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ, σε συνδυασμό με υψηλότερο ρυθμό αύξησης του πληθυσμού (χάρτες 12 και 13), δημιουργώντας ισχυρές πιέσεις για μετανάστευση.

2.4. Περιοχές με συγκεκριμένα γεωγραφικά χαρακτηριστικά

Τρία συγκεκριμένα είδη περιοχών αντιμετωπίζουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, ιδιαίτερες προκλήσεις σε σχέση με την ανάπτυξη:

- οι ορεινές περιοχές, οι οποίες είναι συχνά παραμεθόριες περιοχές και όπου κατοικούν σε αγροτικές περιοχές περισσότερο από το ένα τρίτο των κατοίκων·
- οι νησιωτικές περιοχές, οι οποίες είναι σε πολλές περιπτώσεις ορεινές περιοχές και περισσότερος από το μισό πληθυσμό συν τοις άλλοις κατοικεί σε παραμεθόρια περιοχή· τα νησιά περιλαμβάνουν 6 από τις 7 εξόχως απόκεντρες περιοχές·
- οι 18 αραιοκατοικημένες περιοχές, οι οποίες είναι όλες αγροτικές και σχεδόν όλες παραμεθόριες περιοχές.

Αυτές δεν είναι οι μόνες περιοχές· υπάρχουν και άλλες περιοχές με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που επίσης αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις, ειδικά οι παράκτιες ζώνες, οι οποίες υφίστανται πίεση από την ανάπτυξη και τίθενται σε κίνδυνο από την υπερθέρμανση του πλανήτη, καθώς και οι εξόχως απόκεντρες περιοχές, οι οποίες αντιμετωπίζουν διάφορες προκλήσεις που συνδέονται με τη δημογραφική αλλαγή

¹²

Πρόταση οδηγίας για την εφαρμογή των δικαιωμάτων των ασθενών στη διασυνοριακή υγειονομική περίθαλψη, COM(2008) 414

και τα φαινόμενα μετανάστευσης, τη προσβασιμότητα και την περιφερειακή ολοκλήρωση¹³.

Περίπου το 10% του πληθυσμού της ΕΕ κατοικεί σε ορεινές περιοχές (πίνακας 4). Το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ τους ανέρχεται σε 80% του μέσου όρου της ΕΕ, ενώ για το 25% των εν λόγω ατόμων υπερβαίνει το μέσο όρο. Για τις περισσότερες από τις εν λόγω περιοχές, ο πληθυσμός είτε αυξήθηκε είτε παρέμεινε αμετάβλητος μεταξύ 1995 και 2004. Οι ορεινές περιοχές περιλαμβάνουν πολλές φυσικές περιοχές και συχνά διαθέτουν καλές συνδέσεις μεταφορών ώστε να μετατρέπονται σε δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς. Πολλές περιοχές επίσης διαθέτουν καλές βασικές υπηρεσίες, αλλά η διαθεσιμότητά τους ποικίλλει σημαντικά από περιοχή σε περιοχή. Παράλληλα, αντιμετωπίζουν προκλήσεις που δημιουργούνται από την αλλαγή κλίματος, την εξάρτηση από περιορισμένο αριθμό οικονομικών δραστηριοτήτων, την πίεση που συνδέεται με τον τουρισμό και την απώλεια βιοποικιλότητας.

Περίπου το 3% του πληθυσμού της ΕΕ, δηλ. 14 εκατ. άτομα, κατοικούν σε νησιωτικές περιοχές. Η ποικιλομορφία τους δυσχεραίνει τη γενικευμένη προσέγγιση. Οι εν λόγω περιοχές παρουσιάζουν σημαντική ποικιλία σε σχέση με το μέγεθος του πληθυσμού και το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ. Η αύξηση του ΑΕγχΠ τους έχει επίσης σημειώσει ποικιλία, αντικατοπτρίζοντας τις διαφορές στην οικονομική δομή τους, καθώς ορισμένες περιοχές εξαρτώνται πλήρως από τον τουρισμό ενώ άλλες διαθέτουν τομείς υπηρεσιών με έντονη δραστηριότητα και διαφοροποίηση. Ο πληθυσμός αυξήθηκε στις περισσότερες από τις εν λόγω περιοχές μεταξύ 1995 και 2004. Ωστόσο, πολλά νησιά εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προβλήματα σε ό,τι αφορά την προσβασιμότητα, το μικρό μέγεθος των αγορών και το υψηλό κόστος της παροχής βασικών δημόσιων υπηρεσιών και του ενεργειακού ανεφοδιασμού.

Λίγα άτομα στην ΕΕ ζουν σε αραιοκατοικημένες περιοχές, μόλις 2,6 εκατομμύρια συνολικά. Το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ ποικίλλει εμφανώς από πολύ χαμηλότερο έως και πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ. Ενώ ο πληθυσμός στις περισσότερες από αυτές τις περιοχές παρέμεινε σταθερός μεταξύ 1995 και 2004, τρεις περιοχές σημείωσαν μείωση που υπερβαίνει το 5%. Η χαμηλή πυκνότητα, ο περιφερειακός χαρακτήρας και οι διαρθρωτικές αδυναμίες όπως η εξάρτηση από την πρωτογενή βιομηχανία συνυπάρχουν στις εν λόγω περιοχές και αποτελούν από κοινού ένα ουσιαστικό σωρευτικό εμπόδιο στην ανάπτυξη.

3. ΕΛΑΦΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις, η φύση των περιοχών όπως εξετάστηκε παραπάνω δεν αποτελεί, ως επί το πλείστον, ειδικό παράγοντα για τον καθορισμό της υποστήριξης της ΕΕ. Ενώ η διαρθρωτική πολιτική της ΕΕ έχει επικεντρωθεί σε λιγότερο ευνοημένες περιοχές με σκοπό να αναπτυχθούν τα θετικά τους στοιχεία και οι πιθανοί τομείς με συγκριτικό πλεονέκτημα ή να ξεπεραστούν οι δυνητικοί περιορισμοί στην ανάπτυξη που επιβάλλονται από τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά τους, είναι λιγότερο σαφής ο τρόπος με τον οποίο οι περισσότερες άλλες κοινοτικές πολιτικές έχουν επηρεάσει την εδαφική συνοχή.

---

¹³ Τα εν λόγω θέματα καλύπτονται από ξεχωριστή ανακοίνωση, η οποία πρόκειται να εγκριθεί στα μέσα Οκτωβρίου του 2008.

3.1. Η εδαφική συνοχή κατά τον προγραμματισμό των πολιτικών της ΕΕ...

Ο συντονισμός μεταξύ των τομεακών και των εδαφικών πολιτικών είναι σημαντικός για τη μεγιστοποίηση των συνεργασιών και την αποφυγή πιθανών συγκρούσεων. Η δημόσια συζήτηση για την εδαφική συνοχή είναι σημαντική προκειμένου να δοθεί έμφαση στα σχετικά ζητήματα και να ενθαρρυνθεί η μεγαλύτερη ανάλυση τους, όχι μόνο στο πλαίσιο των πιο πρόδηλων τομέων πολιτικής που επισημαίνονται παρακάτω αλλά και γενικότερα.

- Η πολιτική μεταφορών έχει εμφανείς επιπτώσεις στην εδαφική συνοχή με αντίκτυπο στον τόπο της οικονομικής δραστηριότητας και στην οικιστική δομή. Διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη βελτίωση της διασύνδεσης με τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές και των συνδέσεων στο εσωτερικό τους.
- Η ενεργειακή πολιτική συμβάλλει στην εδαφική συνοχή με την ανάπτυξη μιας πλήρως ολοκληρωμένης εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπλέον, τα μέτρα για την αποδοτικότητα της ενέργειας και η πολιτική για την ανανεώσιμη ενέργεια συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη σε ολόκληρη την ΕΕ, και μπορούν να παράσχουν μακροπρόθεσμες λύσεις για τις απομονωμένες περιοχές.
- Η εξασφάλιση ταχείας σύνδεσης με το διαδίκτυο παίζει εξίσου σημαντικό ρόλο, λαμβάνοντας υπόψη την αυξανόμενη σημασία για την ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική συνοχή.
- Ο πρώτος πυλώνας της κοινής αγροτικής πολιτικής και η στήριξη που παρέχει στους αγρότες ασκεί επίσης σημαντικές εδαφικές επιδράσεις μέσω των δραστηριοτήτων και των εσόδων που δημιουργεί στις αγροτικές περιοχές και μέσω της προώθησης της ορθής διαχείρισης της χρήσης του εδάφους.
- Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση, που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της στρατηγικής της Λισσαβώνας, συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού μέσω της καλύτερης εκπαίδευσης και της απόκτησης νέων δεξιοτήτων σε διαφορετικούς τρόπους. Επιπλέον, οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση περιλαμβάνουν την εδαφική συνοχή ως έναν από τρεις κύριους στόχους τους.
- Οι θαλάσσιες λεκάνες αντιμετωπίζουν ανταγωνιστικές απαιτήσεις για τη χρήση της θάλασσας. Τα ξεχωριστά καθεστώτα για την αλιεία, την υδατοκαλλιέργεια, την προστασία των θαλασσιών θηλαστικών, τη ναυτιλία, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, καθώς και την εξόρυξη προορίζονται για την επίλυση διαφορών στο πλαίσιο των τομέων, αλλά όχι σε διατομεακό επίπεδο. Αναπτύσσεται σε επίπεδο ΕΕ μια ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική για την επίλυση των εν λόγω προβλημάτων συντονισμού με σκοπό την εξασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης των θαλασσιών περιοχών.
- Η περιβαλλοντική πολιτική επιδρά από πολλές απόψεις στον τόπο της οικονομικής δραστηριότητας. Οι ρυθμιστικές απαιτήσεις μπορούν να έχουν χωρική διάσταση και να επηρεάσουν το σχεδιασμό της χρήσης του εδάφους. Για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στους πολιτικούς στόχους και τα πρότυπα, οι περιοχές και οι ενδιαφερόμενοι φορείς συνεργάζονται, π.χ. στο πλαίσιο του

κοινοτικού σχεδίου δράσης για την κοινοτική βιοποικιλότητα και της κοινής διαχείρισης του Natura 2000.

- Η πρόσβαση στην έρευνα υψηλής ποιότητας και η δυνατότητα συμμετοχής σε διακρατικά προγράμματα επηρεάζουν όλο και περισσότερο την περιφερειακή ανάπτυξη. Η εδαφική διάσταση της ερευνητικής πολιτικής εντάσσεται σαφώς στο πλαίσιο της θέσπισης του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (EXE), όπου οι ερευνητές μπορούν να μετακινούνται, να λειτουργούν διαδραστικά και να συνεργάζονται ελεύθερα.
- Η πολιτική ανταγωνισμού μπορεί να επηρεάζει την εδαφική κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας εξασφαλίζοντας ότι η περιφερειακή βοήθεια συγκεντρώνεται στις πιο μειονεκτούσες περιοχές και με προσαρμογή του ρυθμού των χορηγούμενων ενισχύσεων ανάλογα με τη φύση και την κλίμακα των προβλημάτων.

3.2. ... και κατά τη δημόσια συζήτηση μέσα στα κράτη μέλη και μεταξύ τους

Η εδαφική συνοχή έχει αποτελέσει το αντικείμενο δημόσιας συζήτησης στην ΕΕ σε διακυβερνητικό επίπεδο από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, ιδίως σε επίπεδο υπουργών αρμόδιων για τη χωροταξία. Το 1999 η εν λόγω δημόσια συζήτηση είχε ως αποτέλεσμα την έγκριση του σχεδίου ανάπτυξης του κοινοτικού χώρου (ΣΑΚΧ) το οποίο αποτέλεσε το έναυσμα για διάφορες σημαντικές πρωτοβουλίες, όπως η πρώτη γενιά προγραμμάτων διακρατικής συνεργασίας στο πλαίσιο του INTERREG και η δημιουργία του Δικτυακού Παρατηρητηρίου της Ευρωπαϊκής Χωροταξίας (ESPON).

Ωστόσο, μέχρι πρόσφατα η δημόσια συζήτηση δεν είχε προχωρήσει όσο θα έπρεπε. Αυτό ενδέχεται να οφείλεται εν μέρει στην αντίληψη που επικρατεί στα κράτη μέλη ότι η εθνική ή η περιφερειακή αρμοδιότητα για θέματα που αφορούν τη χρήση και την ανάπτυξη του εδάφους ήταν ακόμα ανοιχτή προς συζήτηση. Πρέπει να καταστεί σαφές ότι σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται να αμφισβητηθούν οι εθνικές και οι περιφερειακές αρμοδιότητες στους εν λόγω τομείς. Τα εν λόγω ζητήματα παραμένουν εκτός του πλαισίου της συζήτησης που δρομολογείται με την παρούσα Πράσινη Βίβλο.

Με τη θέσπιση της εδαφικής ατζέντας στη Λειψία το Μάιο του 2007, οι υπουργοί της ΕΕ αρμόδιοι για τη χωροταξία και την ανάπτυξη τόνισαν την ανάγκη για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς και κοινωνική και οικολογική ανάπτυξη σε όλες τις περιφέρειες της ΕΕ, με παράλληλη εξασφάλιση «καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και καλύτερης ποιότητας ζωής με ίσες ευκαιρίες ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας των ανθρώπων»¹⁴. Η εδαφική ατζέντα και το πρώτο πρόγραμμα δράσης για την εφαρμογή της, που εγκρίθηκαν στις Αζόρες το Νοέμβριο του 2007, έδωσαν κατά συνέπεια νέα ώθηση στη συζήτηση για τον προσδιορισμό έξι εδαφικών προτεραιοτήτων (που ποικίλουν από τους θύλακες περιφερειακής καινοτομίας ως τις οικολογικές δομές και τους πολιτιστικούς πόρους, από την πολυκεντρική ανάπτυξη ως τις νέες μορφές συνεργασίας και εδαφικής διακυβέρνησης) και των ενεργειών που απαιτούνται για την εφαρμογή τους.

¹⁴ Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης,, Λειψία 24-25 Μαΐου 2007.

Συμπληρωματικά, το 2007 η Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη να συμμετάσχουν σε έρευνα για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της εδαφικής συνοχής στις εθνικές πρακτικές (βλ. παράρτημα).

4. ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Οι ερωτήσεις που παρατίθενται παρακάτω καλύπτουν τα κύρια θέματα στο πλαίσιο της παρούσας Πράσινης Βίβλου και καθορίζουν το πεδίο της συζήτησης που προορίζεται να δρομολογήσει. Η Επιτροπή θα παρουσιάσει σύνοψη της εν λόγω δημόσιας συζήτησης στα τέλη της άνοιξης του 2009.

1. Ορισμός

Η εδαφική συνοχή φέρνει στο προσκήνιο νέα ζητήματα και δίνει νέα έμφαση στα υφιστάμενα θέματα.

- Ποιος είναι ο καταλληλότερος ορισμός της εδαφικής συνοχής;
- Ποια συμπληρωματικά στοιχεία θα προσφέρει στην ισχύουσα προσέγγιση στην οικονομική και κοινωνική συνοχή όπως εφαρμόζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση;

2. Κλίμακα και πεδίο της εδαφικής δράσης

Η εδαφική συνοχή δίνει έμφαση στην ανάγκη για ολοκληρωμένη προσέγγιση στην αντιμετώπιση των προβλημάτων σε μια κατάλληλη γεωγραφική κλίμακα που ενδέχεται να προϋποθέτει τη συνεργασία των τοπικών, των περιφερειακών και ακόμα και των εθνικών αρχών.

- Υπάρχει ρόλος για την ΕΕ στην προώθηση της εδαφικής συνοχής; Πώς θα μπορούσε ένας τέτοιος ρόλος να καθοριστεί στο πλαίσιο της αρχής της επικουρικότητας;
- Πόσο μπορεί να ποικίλει η εδαφική κλίμακα της πολιτικής παρέμβασης ανάλογα με τη φύση των προβλημάτων που εξετάζονται;
- Απαιτούνται ειδικά μέτρα πολιτικής για τις περιοχές με συγκεκριμένα γεωγραφικά χαρακτηριστικά; Σε αυτή την περίπτωση, ποια είναι τα μέτρα;

3. Καλύτερη συνεργασία

Η αυξημένη συνεργασία πέρα από τα περιφερειακά και τα εθνικά σύνορα θέτει θέματα διακυβέρνησης.

- Ποιος είναι ο ρόλος που θα έπρεπε να διαδραματίσει η Επιτροπή ως προς την ενθάρρυνση και την υποστήριξη της εδαφικής συνεργασίας;
- Υπάρχει ανάγκη για νέες μορφές εδαφικής συνεργασίας;
- Υπάρχει ανάγκη για την ανάπτυξη νέων νομοθετικών εργαλείων και εργαλείων διαχείρισης για τη διευκόλυνση της συνεργασίας, μεταξύ άλλων κατά μήκος των εξωτερικών συνόρων;

4. Καλύτερος συντονισμός

Η αναβάθμιση της εδαφικής συνοχής συνεπάγεται καλύτερο συντονισμό μεταξύ των τομεακών και των εδαφικών πολιτικών, καθώς και βελτιωμένη συνεκτικότητα μεταξύ των εδαφικών παρεμβάσεων.

- Πώς μπορεί να βελτιωθεί ο συντονισμός μεταξύ των εδαφικών και των τομεακών πολιτικών;
- Ποιες τομεακές πολιτικές θα έπρεπε να δώσουν περισσότερη προσοχή κατά το σχεδιασμό στον εδαφικό αντίκτυπό τους; Ποια εργαλεία θα μπορούσαν να αναπτυχθούν σχετικά;
- Πώς μπορεί να ενισχυθεί η συνεκτικότητα των εδαφικών πολιτικών;
- Πώς μπορούν να συνδυαστούν καλύτερα οι κοινοτικές και εθνικές πολιτικές προκειμένου να συμβάλουν στην εδαφική συνοχή;

5. Νέες εδαφικές συνεργασίες

Η επιδίωξη της εδαφικής συνοχής μπορεί επίσης να συνεπάγεται την ευρύτερη συμμετοχή στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών.

- Η επιδίωξη της εδαφικής συνοχής απαιτεί τη συμμετοχή νέων φορέων στη χάραξη της πολιτικής, όπως οι εκπρόσωποι της κοινωνικής οικονομίας, οι τοπικοί συμμετοχοί, οι εθελοντικές οργανώσεις και οι ΜΚΟ;
- Πώς μπορεί να εξασφαλιστεί το επιθυμητό επίπεδο συμμετοχής;

6. Βελτίωση της κατανόησης της εδαφικής συνοχής

- Ποιοι ποσοτικοί/ποιοτικοί δείκτες πρέπει να αναπτυχθούν σε επίπεδο ΕΕ για την παρακολούθηση των χαρακτηριστικών και των τάσεων που αφορούν την εδαφική συνοχή;

Η Επιτροπή καλεί όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλλουν παρατηρήσεις σε σχέση με τα θέματα που θέτει η παρούσα Πράσινη Βίβλος. Οι απαντήσεις και οι πρόσθετες παρατηρήσεις πρέπει να διαβιβαστούν έως τις 28 Φεβρουαρίου 2009 στην ακόλουθη διεύθυνση:

European Commission
DG Regional Policy
Green Paper on Territorial Cohesion
CSM1 4/161
B-1049 Brussels

ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στη διεύθυνση:

REGIO-GreenPaper-Territorial@ec.europa.eu

Εφόσον συμφωνεί ο αποστολέας, οι συμβολές που λαμβάνονται ηλεκτρονικά, μαζί με τα στοιχεία επαφής του αποστολέα, δημοσιεύονται στον ιστοχώρο της Πράσινης Βίβλου.